

Sygn. akt II CSK 207/06

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Helena Ciepla (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

Protokolant Maryla Czajkowska

w sprawie z powództwa L.Z. i M.Z.

przeciwko "E." Spółce Akcyjnej

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 14 listopada 2006 r.,

skargi kasacyjnej powodów

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 13 stycznia 2006 r., sygn. akt [...],

1. **uchyla zaskarżony wyrok i oddala apelację pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 6 sierpnia 2003 r.,**
2. **zasądza od pozwanej na rzecz powodów solidarnie kwotę 18 962 zł (osiemnaście tysięcy dziewięćset**

- sześćdziesiąt dwa złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego,
3. nakazuje pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w S.) kwotę 8 726 zł (osiem tysięcy siedemset dwadzieścia sześć złotych) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Uzasadnienie

Powodowie L.Z. i M.Z. w pozwie z dnia 31 grudnia 2002 r. wnosili o zasądzenie na swoją rzecz solidarnie od pozwanej spółki Grupa E. „E.” S.A. (obecnie „E.” S.A.) kwoty 152 873,96 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 listopada 2000 r. do dnia zapłaty, twierdząc, że kwota ta stanowi różnicę między poniesionymi przez nich kosztami budowy i przyłączenia osiedlowej instalacji energetycznej do sieci miejskiej w wysokości 168 733,96 zł a należną pozwanej z tego tytułu opłatą taryfową w wysokości 15 960 zł. W uzasadnieniu pozwu nadmienili, że żądanej kwoty dochodzą na podstawie art. 405 k.c., ponieważ pozwana bezpodstawnie wzbogaciła się ich kosztem.

Wyrokiem z dnia 6 sierpnia 2003 r. Sąd Okręgowy w S. zasądził od pozwanej na rzecz powodów solidarnie kwotę 152 873,96 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 listopada 2000 r. do dnia zapłaty, przyjmując, że roszczenie powodów znajduje oparcie w art. 388 k.c. Poprzedniczka prawna pozwanej w umowie o przyłączenie zawartej w dniu 17 lipca 2000 r. zastrzegła bowiem wzajemną kompensatę należności, mimo że zgodnie z obowiązującą taryfą opłata przyłączeniowa wynosiła 15 960 zł, a poniesiony przez powodów koszt budowy przyłącza – 168 733,96 zł. Zastrzegając dla siebie świadczenie dziesięciokrotnie wyższe od należnego, wykorzystwała przymusowe położenie powodów, wobec czego Sąd Okręgowy zmniejszył należność pozwanej o kwotę 152 873,96 zł i kwotę tę zasądził na rzecz powodów.

Po rozpoznaniu sprawy na skutek apelacji pozwanej Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 20 lipca 2004 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo. Stwierdził, że uprawnienie do ukształtowania treści umowy na podstawie art. 388 § 1 k.c. wygasło z upływem dwóch lat od dnia jej zawarcia oraz że z zebranego materiału nie wynika, by w umowie z dnia 17 lipca 2000 r. zastrzeżone zostały dla pozwanej nieuzasadnione korzyści. Poprzedniczka prawna pozwanej była – zdaniem Sądu Apelacyjnego – uprawniona do kalkulacji kosztów przyłączenia z uwzględnieniem reguł opłacalności inwestycji, wobec czego brak podstaw do

uznania postanowień umowy dotyczących opłaty przyłączeniowej za nieważne, a poniesionych przez powodów kosztów budowy zaliczonych na pokrycie tej opłaty – za świadczenie nienależne (art. 410 k.c.).

Na skutek kasacji powodów Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 10 czerwca 2005 r. uchylił powyższy wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu. Stwierdził, że podstawowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy miało ustalenie, czy dla obszaru, na którym położone są działki należące do powodów, sporządzone zostały przez Gminę S. założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Gdyby założenia takie zostały sporządzone, pozwana – zgodnie z art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 1053, poz. 1504 ze zm. – dalej: „Pr. energetyczne”) – mogła bowiem żądać od powodów jedynie opłaty określonej w taryfie opłat za przyłączenie do sieci, a nie rzeczywistych kosztów budowy. Powodowie działali w przekonaniu, że realizują inwestycję na terenie objętym planem zagospodarowania przestrzennego, a tym samym, że dla tego terenu sporządzone zostały założenia do planu zaopatrzenia w energię elektryczną. Dopiero na rozprawie przed Sądem Apelacyjnym pozwana złożyła oświadczenie, że Gmina S. nie opracowała takich założeń, natomiast powodowie niezwłocznie po zamknięciu rozprawy przedstawili dowód wskazujący na to, że wspomniane założenia jednak istnieją. W tej sytuacji, odmowa przeprowadzenia przedstawionego dowodu nastąpiła – stwierdził Sąd Najwyższy – z naruszeniem art. 217 i art. 316 § 2 k.p.c.

Zakładając, że dla terenu, na którym powodowie realizowali inwestycję, istniał plan zaopatrzenia w energię elektryczną, pozwana – stwierdził dalej Sąd Najwyższy – mogła domagać się od powodów jedynie opłaty taryfowej, która jest prawie dziesięciokrotnie niższa od opłaty ustalonej w umowie z dnia 17 lipca 2000 r. Postanowienie umowy zastrzegające w warunkach opisanych w art. 7 ust. 4 Pr. energetycznego opłatę wyższą od taryfowej uznać należy zatem za sprzeczne z treścią powołanego przepisu, a tym samym nieważne (art. 58 k.c.). Gdyby pozwana uzyskała kosztem powodów bez podstawy prawnej kwotę równą różnicy między tym, co powodowie zobowiązani byli zapłacić za przyłączenie zgodnie z zawartą umową, a opłatą wynikającą z obowiązującej taryfy, odmowa zasądzenia

zwrotu tej kwoty naruszałaby art. 410 k.c. Trafnie natomiast Sąd Apelacyjny uznał, iż brak podstaw do powoływania się na wyzysk, jako podstawę prawną powództwa.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 13 stycznia 2006 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego z dnia 6 sierpnia 2003 r. i oddalił powództwo, przyjmując za podstawę orzeczenia następujące ustalenia i wnioski.

Decyzją z dnia 24 kwietnia 1998 r. Prezydent Miasta S. zezwolił powodom na realizację inwestycji polegającej na budowie domów wolnostojących i bliźniaczych na obszarze położonym w granicach terenu przeznaczonego pod zainwestowanie miejskie przy ul. Ż., stwierdzając, że zaopatrzenie w wodę, energię elektryczną, gaz, odprowadzenie ścieków itp. powinno nastąpić na zasadach określonych w warunkach technicznych wydanych przez zarządców poszczególnych sieci. W dniu 3 listopada 1998 r. Zakład Energetyczny S.A. wydał powodom warunki ogólne i techniczne przyłączenia urządzeń elektrycznych do sieci miejskiej, w myśl których inwestor po wybudowaniu własnym kosztem instalacji niezbędnej do przyłączenia mógł przekazać ją Zakładowi Energetycznemu na własność lub zwrócić się do Zakładu o ustalenie warunków przyłączenia umożliwiających pozostawienie instalacji w majątku i eksploatacji inwestora. W tym samym dniu powodowie zawarli z Zakładem Energetycznym umowę, w której oświadczyli, że przełożą wykonane urządzenia elektroenergetyczne „na majątek i do eksploatacji” Zakładu. Pismem z dnia 10 grudnia 1998 r. powód M.Z. poinformował Zakład Energetyczny, że przekazanie nowo wybudowanych urządzeń „na jego majątek” nastąpi na podstawie przepisów obowiązujących w dniu przekazania.

W dniu 19 marca 1999 r. Prezydent Miasta S., na wniosek powodów, wydał decyzję o ustaleniu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji pod nazwą „Budowa sieci gazowej, energetycznej, wodnej, kanalizacyjnej i telekomunikacyjnej wraz z przyłączami do działek nr 17 i 19/3 z obrębu P. położonych w rejonie ulic Ż. (oznaczanej też jako ul. W.), w której potwierdził, że realizacja inwestycji następuje na terenie przeznaczonym w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego miasta S. na cele zainwestowania miejskiego. Stwierdził też, że zasilanie w energię elektryczną nastąpi z

wybudowanych na własnym terenie stacji transformatorowych 15/04 kV z rozebraniem kolizyjnego odcinka sieci napowietrznej linii 15 kV.

Powodowie i pozostająca poza procesem M.Z. utworzyli Społeczny Komitet Budowy Uzbrojenia w ul. W. Członkowie tego Komitetu ponieśli koszty zaprojektowania i wykonania instalacji elektrycznej dla osiedla mieszkaniowego przy ul. W. w kwocie 168 733,96 zł. W dniu 17 lipca 2000 r. powodowie, powołując się na działanie w imieniu wspomnianego Komitetu, zawarli z poprzedniczką prawną pozwanej umowę o przyłączenie wybudowanych urządzeń i instalacji do sieci elektroenergetycznej przedsiębiorstwa sieciowego zgodnie z ogólnymi warunkami z dnia 3 listopada 1998 r. W umowie stwierdzono, że przyłączany podmiot uiszczy opłatę przyłączeniową równą rzeczywistym kosztom realizacji przyłączenia, które oszacowano na kwotę około 270 000 zł, z tym, że ostateczna wysokość tej opłaty zostanie podana po zakończeniu realizacji zadania oraz, że ostateczne rozliczenie nastąpi poprzez wzajemną kompensatę „na zasadzie potrącenia”. Ustalono ponadto, że przedsiębiorstwo sieciowe zakupi działkę nr 17/15 przy ul. W., na której usytuowana zostanie stacja transformatorowa, włączy urządzenia i instalacje przyłączanego podmiotu pod napięcie i dostarczy odbiorcom moc w wysokości określonej w warunkach przyłączenia, oraz że z chwilą przyłączenia urządzeń i instalacji do sieci eksploatacja, konserwacja i zapewnienie właściwej pracy sieci do ustalonego miejsca rozgraniczenia własności stron należały będą do obowiązków przedsiębiorstwa sieciowego. Strony stwierdziły, że z dniem podpisania umowy ulega rozwiązaniu wcześniejsza umowa z dnia 3 listopada 1998 r.

Zgodnie z zawartą umową, poprzedniczka prawną pozwanej nabyła działkę i urządziła stację transformatorową, a powodowie wybudowali wymagane urządzenia i instalacje. W dniu 2 listopada 2000 r. powodowie, powołując się na działanie w imieniu Społecznego Komitetu Budowy Uzbrojenia w ul. W. zwrócili się do poprzedniczki prawnej pozwanej o protokolarne przejęcie wybudowanej sieci „na majątek Energetyki S.A.”, przedkładając rachunek za jej wykonanie w kwocie 168 733,96 zł. Przyjmując przekazane jej przez powodów instalacje na własność, Energetyka S.A. nie zakwestionowała przedłożonego rachunku. Po podłączeniu przekazanych instalacji do sieci miejskiej Energetyka S.A. dostarczała, a aktualnie

pozwana dostarcza, za ich pośrednictwem energię elektryczną mieszkańcom osiedla przy ul. W. W dniu 15 listopada 2000 r. Energetyka S.A. wystawiła „Społecznemu Komitetowi Budowy Uzbrojenia – L., M.Z.” rachunek z tytułu opłaty przyłączeniowej w kwocie 163 733,96 zł, wskazując jako sposób zapłaty „kompensatę”.

Uchwałą z dnia 17 czerwca 2002 r. Rada Miasta S. przyjęła założenia do planu zaopatrzenia Gminy Miasto S. w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Według stanu na dzień 17 lipca 2000 r. założenia takie dla obszaru, na którym znajdowało się osiedle mieszkaniowe przy ul. W., nie istniały.

Oceniając dokumenty przedstawione przez powodów przy piśmie procesowym z dnia 9 lipca 2004 r. oraz przy kasacji (k. 130 – 137 i 174 – 206), Sąd Apelacyjny uznał, że powodowie nie wykazali, by w dniu 17 lipca 2000 r., w którym strony zawierały umowę o przyłączenie, istniały założenia do planu zaopatrzenia w energię elektryczną. Warunkiem stosowania za przyłączenie do sieci opłaty określonej na podstawie stawek ustalonych w taryfie było natomiast – po wejściu w życie ustawy z dnia 26 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne (Dz.U. Nr 48, poz. 555) – umieszczenie przyłączanej sieci w założeniach do planu zaopatrzenia w energię elektryczną, uchwalonych przez radę gminy (art. 7 ust. 4 i art. 19 Pr. energetycznego). Zawierając umowę z powodami poprzedniczka prawna pozwanej mogła zatem zastrzec na swoją rzecz wynagrodzenie pozataryfowe. W § 8 umowy z dnia 17 lipca 2000 r. strony wyraźnie stwierdziły, że zawarły ją dobrowolnie oraz, że zawarta umowa zaspokaja wszelkie roszczenia związane z przeniesieniem przyłączonych urządzeń na własność przedsiębiorstwa sieciowego i z opłatą przyłączeniową. Konkludując Sąd Apelacyjny stwierdził, że nie ma podstaw do uznania umowy z dnia 17 lipca 2000 r. za nieważną w całości lub w części, a tym samym do uznania zaliczonych na poczet opłaty przyłączeniowej kosztów budowy w wysokości 152 873,96 zł za świadczenie nienależne. Za zasadny uznał natomiast podniesiony przez pozwaną zarzut naruszenia art. 388 k.c.

Sąd Apelacyjny podkreślił ponadto, że powodowie – nie godząc się z propozycją poprzedniczki prawnej pozwanej, dotyczącą wysokości i sposobu

uiszczenia opłaty przyłączeniowej – mogli wystąpić do Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki z wnioskiem o ukształtowanie treści umowy z przedsiębiorstwem sieciowym (art. 8 ust. 1 Pr. energetycznego) ewentualnie już po zawarciu umowy żądać jej odpowiedniej zmiany w postępowaniu przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Z możliwości tych jednak nie skorzystali.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego powodowie – powołując się na podstawę określoną w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. – wnosili o jego uchylenie oraz o oddalenie apelacji pozwanej i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania. W ramach powołanej podstawy kasacyjnej wskazali na naruszenie przepisów: art. 222 § 2 k.c. przez jego niezastosowanie, art. 410 § 2 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie oraz art. 7 ust. 4 i art. 19 Pr. energetycznego przez błędną wykładnię.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługuje na uwzględnienie, choć nie wszystkie z podniesionych w niej zarzutów mogą być uznane za trafne.

Za pozbawiony racji trzeba uznać zarzut obrazy art. 222 § 2 k.c., polegającej zdaniem skarżących na nieuwzględnieniu kosztów usunięcia napowietrznej linii energetycznej w kwocie 73 000 zł, która wchodzi w skład poniesionych przez nich globalnych kosztów budowy i przyłączenia osiedlowej instalacji energetycznej w wysokości 168 733,96 zł. Wypada przypomnieć, że w myśl powołanego przepisu, przeciwko osobie, która narusza własność w inny sposób aniżeli przez pozbawienie właściciela faktycznego władztwa nad rzeczą, przysługuje właścicielowi roszczenie o przywrócenie stanu zgodnego z prawem i o zaniechanie naruszeń. Skarżący natomiast nie tylko nie występowali przeciwko pozwanej z roszczeniem o przywrócenie stanu zgodnego z prawem i o zaniechanie naruszeń, lecz nawet nie wskazywali okoliczności faktycznych mogących świadczyć o naruszaniu przez pozwaną ich prawa własności w związku z usytuowaniem napowietrznej linii energetycznej. W pozwie dochodzili bowiem ogólnie kwoty 152 873,96 zł, twierdząc, że stanowi ona różnicę między poniesionymi kosztami budowy i przyłączenia osiedlowej instalacji energetycznej do sieci miejskiej w wysokości 168 733,96 zł a należną pozwanej opłatą taryfową w wysokości 15 960 zł i tak

skonkretyzowane powództwo było przedmiotem rozpoznania Sądów obydwu instancji. Powołanie się przez skarżących na naruszenie przez pozwaną ich prawa własności oraz na przysługujące im w związku z tym roszczenie o usunięcie napowietrznej linii energetycznej uznać trzeba zatem za równoznaczne z powołaniem nowych faktów i dowodów, co w postępowaniu kasacyjnym jest niedopuszczalne (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Nie można natomiast odmówić racji zarzutom skarżących dotyczącym dokonanej przez Sąd Apelacyjny wykładni przepisów art. 7 ust. 4 i art. 19 Pr. energetycznego. Jak wskazał już w niniejszej sprawie Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 10 czerwca 2005 r., artykuł 7 ust. 4 Pr. energetycznego, obowiązujący w dacie zawarcia przez strony umowy o przyłączenie w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 26 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne (Dz.U. Nr 48, poz. 555), stanowił, że za przyłączenie do sieci przewidzianej w założeniach, o których mowa w art. 19, pobiera się opłatę określoną na podstawie ustalonych w taryfie stawek opłat za przyłączenie do sieci. Artykuł 19 określał z kolei sposób opracowania przez gminy założeń do planu zaopatrzenia w energię elektryczną, które podlegały następnie uchwaleniu przez radę gminy. Ze względu na przytoczoną regulację Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 20 lipca 2004 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, stwierdzając, że w sprawie nie została wyjaśniona okoliczność czy w dacie zawarcia przez strony umowy o przyłączenie istniał już dla terenu, na którym skarżący realizowali swoją inwestycję, plan zaopatrzenia w energię elektryczną.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny ustalił, że dopiero uchwałą z dnia 17 czerwca 2002 r. Rada Miasta S. przyjęła założenia do planu zaopatrzenia Gminy Miasto S. w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Uznał bowiem, że przedstawione przez skarżących dokumenty znajdujące się na k. 130 – 137 i 174 – 206 akt nie stanowią dostatecznej podstawy do przyjęcia, że w dniu 17 lipca 2000 r. założenia takie dla obszaru, na którym znajdowało się osiedle mieszkaniowe przy ul. W., już istniały. Trzeba zgodzić się z zarzutami skarżących, że Sąd Apelacyjny dokonał błędniej wykładni art. 7 ust. 4 Pr. energetycznego, a w

konsekwencji błędnej oceny prawnej przedstawionych przez skarżących dokumentów.

Powołany art. 7 ust. 4 nakładał na przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją energii elektrycznej, paliw gazowych lub ciepła obowiązek zapewnienia realizacji i finansowania budowy oraz rozbudowy sieci, w tym na potrzeby przyłączy podmiotów ubiegających się o przyłączenie. Obowiązek ten przedsiębiorstwa sieciowe miały spełniać na warunkach określonych w przepisach, o których mowa w art. 9 i 46, czyli w przepisach tzw. rozporządzeń przyłączeniowych i taryfowych, oraz w założeniach do planu zaopatrzenia gmin w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, uchwalonych w oparciu o art. 19. Ostatnio wymieniony przepis określał tryb sporządzania założeń do planów zaopatrzenia i nakładał na gminy obowiązek ich uchwalenia. Uchwalone założenia określały prawa i obowiązki podmiotów uczestniczących w rozbudowie sieci, w tym zarówno przedsiębiorstw sieciowych, jak i osób ubiegających się o przyłączenie, i stanowiły podstawę do sporządzenia planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Musiały one być oczywiście zgodne z miejscowymi planami zaopatrzenia przestrzennego albo ustaleniami zawartymi w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, obowiązek respektowania tych dokumentów przy sporządzaniu założeń wynikał bowiem z treści art. 18 ust. 2 Pr. energetycznego. Ustalenia zawarte w dokumentach planowania przestrzennego gminy miały zatem dla gminy charakter wiążący przy sporządzaniu założeń do planu zaopatrzenia w energię elektryczną.

Artykuł 16 Pr. energetycznego nakładał z kolei na przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła obowiązek sporządzania dla obszaru swego działania planów rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na paliwa gazowe, energię elektryczną lub ciepło z uwzględnieniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego albo kierunków rozwoju gminy określonych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Jakkolwiek obowiązek opracowania założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe wprowadzony został z dniem 5 grudnia 1997 r., nie wszystkie gminy – jak wykazała praktyka sądowa – założenia takie po wejściu w życie Prawa energetycznego sporządziły. Przyszły odbiorca energii nie miał natomiast wpływu ani na fakt sporządzenia założeń ani na stopień ich szczegółowości. Z tej przyczyny w orzecznictwie Sądu Antymonopolowego, a także w doktrynie podkreślano, że zaniechania gmin nie powinny wpływać niekorzystnie na sytuację podmiotów ubiegających się o przyłączenie do sieci. Brak założeń do planu zaopatrzenia w energię elektryczną nie powinien tym samym przesądzać o uprawnieniu przedsiębiorstwa energetycznego do pobierania za przyłączenie do sieci zamiast opłaty taryfowej opłaty ustalonej według rzeczywistych kosztów budowy przyłączanej instalacji. W braku założeń przedsiębiorstwo energetyczne – w celu ustalenia czy zastosować opłatę taryfową, czy opłatę odpowiadającą kosztom budowy przyłączanej instalacji – powinno kierować się ustaleniami własnych planów rozwoju sieci, a jeżeli plan ten nie przewiduje budowy lub rozbudowy sieci na danym terenie – przeznaczeniem tego terenu w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Zgodnie z art. 16 ust. 1 Pr. energetycznego, plany rozwoju przedsiębiorstw energetycznych powinny uwzględniać ustalenia obu wymienionych dokumentów planowania przestrzennego, stąd okolicznością zobowiązującą przedsiębiorstwo energetyczne do stosowania taryfowych stawek opłat za przyłączenie do sieci było uwzględnienie sieci, do której instalacja odbiorcy ma być przyłączona, w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Za wystarczającą przesłankę uznania, że sieć jest przewidywana w planie zagospodarowania przestrzennego lub studium, przyjmowano natomiast funkcję i przeznaczenie danego terenu. Umowy, w których za przyłączenie do sieci ustalono opłaty odpowiadające kosztom budowy przyłączanej instalacji zamiast należnych opłat taryfowych uznawane były w części dotyczącej wysokości opłaty za nieważne (art. 58 § 1 i 3 k.c.), co uprawniało odbiorców do dochodzenia roszczeń na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (zob. np. wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 10 stycznia 2001 r., XVII 57/00, niepubl., a także wyrok

Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2003 r., I CKN 449/01, niepubl.). W wyroku z dnia 10 lipca 2003 r., I CKN 474/01 (nie publ.) Sąd Najwyższy zajął wprawdzie odmienne stanowisko, dokonując restrykcyjnej wykładni art. 7 ust. 4 Pr. energetycznego, jednak orzeczenie to jest odosobnione. Skład orzekający Sądu Najwyższego podziela stanowisko wyrażane w tej kwestii w orzecznictwie Sądu Antymonopolowego, zgodne *notabene* z zapatrywaniami dominującymi w nauce prawa.

Mając na względzie przedstawioną wykładnię art. 7 ust. 4 Pr. energetycznego, trzeba zauważyć, że Rada Gminy Miasta S. – podejmując w dniu 17 czerwca 2002 r. uchwałę w sprawie przyjęcia założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe – stwierdziła, iż traci moc uchwała Rady Gminy z dnia 25 maja 1998 r. w sprawie przyjęcia założeń do planu zaopatrzenia w ciepło (k. 197 – 206). W ostatnio wymienionej uchwale zaś, odnośnie do perspektyw rozwoju sieci elektroenergetycznej miasta S., stwierdzono, że potrzeba wybudowania sieci zasilających nowopowstające osiedla mieszkaniowe i zabudowę jednorodzinną jest oczywista (k. 187 – 196 i k. 130 – 137)). Z ustaleń przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku wynika z kolei, że w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu z dnia 24 kwietnia 1998 r. i z dnia 19 marca 1999 r. Prezydent Miasta S. potwierdził, iż inwestycja skarżących polegająca na budowie sieci energetycznej jest realizowana na terenie, który – zgodnie z miejscowym planem ogólnym zagospodarowania przestrzennego miasta S. uchwalonym w dniu 16 maja 1994 r. przez Radę Miejską Miasta S. ze zmianami uchwalonymi w dniu 29 listopada 1994 r. – jest przeznaczony pod zainwestowanie miejskie (k. 8 i 180). W tym stanie rzeczy – wbrew odmiennej ocenie Sądu Apelacyjnego – zachodziły podstawy do uznania, że konstatacja zawarta w uchwale Rady Miasta S. z dnia 25 maja 1998 r. w sprawie przyjęcia założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, dotycząca wybudowania sieci zasilających nowopowstające osiedla mieszkaniowe i zabudowę jednorodzinną, jest w istocie równoważna z założeniami, do których nawiązuje art. 7 ust. 4.

Gdyby jednak stanąć na stanowisku, że Gmina Miasta S., mimo ciążącego na niej obowiązku, przed dniem 17 czerwca 2002 r. nie uchwaliła założeń do planu

zaopatrzenia w energię elektryczną, znaczenie przesądzające należałoby przypisać przeznaczeniu terenu, na którym skarżący realizowali swoją inwestycję, w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Fakt przeznaczenia tego terenu pod zainwestowanie miejskie, a ściśle pod zabudowę mieszkaniową, byłby w takim wypadku dostateczną przesłanką uznania, że budowa sieci została przewidziana w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Z przytoczonych wyżej powodów zachodziły podstawy do przyjęcia, że umowa zawarta przez strony w dniu 17 lipca 2000 r. jest nieważna w części dotyczącej ustalenia opłaty za przyłączenie w wysokości przewyższającej opłatę taryfową w kwocie 15 960 zł, gdyż taką tylko opłatę mogła pobrać od skarżących strona pozwana (art. 58 § 1 i 3 k.c. w związku z art. 7 ust. 4 Pr. energetycznego). Oceny tej nie zmienia przy tym okoliczność, że skarżący nie skorzystali z możliwości zwrócenia się do Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki o rozstrzygnięcie sporu dotyczącego warunków świadczenia usług czy do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o zmianę treści zawartej umowy. Nieważność umowy w części dotyczącej ustalenia opłaty przewyższającej kwotę 15 960 zł uzasadniała – o czym była już mowa w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2005 r. – żądanie zwrotu kwoty 152 873,96 zł na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 i nast. k.c.). Podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 410 § 2 k.c. uznać trzeba zatem za uzasadniony.

W tym stanie rzeczy zbędne stało się rozważanie podniesionego przez skarżących – *notabene* po raz pierwszy dopiero w skardze kasacyjnej – zarzutu nieważności umowy o przyłączenie z dnia 17 lipca 2000 r. spowodowanej zawarciem jej w imieniu Społecznego Komitetu Budowy Uzbrojenia w ul. W., pozbawionego zdolności prawnej.

Z przytoczonych wyżej powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁶ i art. 385 w związku z art. 398²¹ k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i orzekł co do istoty sprawy w ten sposób, że apelację pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 6 sierpnia 2003 r. oddalił. Równocześnie Sąd Najwyższy zasądził od pozwanej na rzecz powodów kwotę 18 962 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania

apelacyjnego i kasacyjnego oraz nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 8 726 zł z tytułu nieuiszczonych kosztów sądowych. W skład kwoty 18 962 zł wchodzi następujące pozycje: wynagrodzenie adwokata w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym (k. 167) – 2 700 zł, część uiszczzonego wpisu od kasacji (k. 216) – 4 081 zł, wynagrodzenie adwokata w postępowaniu przed Sądem Najwyższym (k. 159 i 238) – 2 700 zł, wynagrodzenie adwokata w ponownym postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym (k. 250) – 2 700 zł, część wpisu od skargi kasacyjnej (k. 297) – 4 081 zł i wynagrodzenie adwokata w ponownym postępowaniu przed Sądem Najwyższym (k. 280 i 315) – 2 700 zł. Pobrana od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwota 8 726 zł obejmuje dwie pozycje, a mianowicie: część należnego wpisu od kasacji (k. 159 i 239) w wysokości 5 163 zł oraz część należnego wpisu od skargi kasacyjnej (k. 252) w wysokości 3 563 zł. Podstawę podjętego rozstrzygnięcia o kosztach stanowią przepisy art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. oraz art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) w związku z art. 98 § 1 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.